

288852

INVESTITURA

PENTRU

POPORULU ROMANU,

DESPRE

legea adusa in privintia notari-
loru publici regesci,

DESPRE

FOLÓSELE SI INTREBUINTIAREA EI.

COMPUSA DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DEMETRIU BONCIU,

NOTARIU PUBLICU REG. IN ARADU.

PRELUCRATA SI TRADUSA PE ROMANESCE DE

MICHAILE BÉSÁN,

NOTARIU PUBLICU REG. IN LUGOSIU.

Dreptulu de retiparire si traducere e sustienutu.

ARADU, 1875.

IN TIPOGRAFIA LUI STEFANU GYULAI.

Invetiatura

pentru poporul romanu

despre

**legea adusa in privintia notarilor
publici regesci.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Legea despre notarii publici regesci cu 1-a Augustu 1875. va intrá in viétia in tóta Ungari'a si Transilvani'a; si fiindca acést'a lege nóua atinge mai de aprópe tóte clasele poporului din tíera: este de lipsa, ca publiculu celu mare sè cunósca càtu se póte de bine acést'a lege, si folosulu celu mare, ce-lu póte trage din institutiunea notariatului publicu. D'in acestu punctu de vedere am cugetatu a face unu bunu serviciu poporului romanu, daca in o mica brosiura spre orientare si invetiatura i vom face cunoscutu innainte de tóte favorulu si folosulu celu mare, ce este impreunatu cu institutiunea notariatului publicu, apoi terenulu de activitate a notarilor publici si in urma i vom enumerá tacesele ficsate pentru lucrulu notariului publicu.

I.

Folosulu impreunatu cu notariatulu publicu in genere.

Notariulu publicu reg. e unu organu autenticu, redicatu prin statu pe séma publicului tierei, pentru a regulá si ispraví trebile si afacerile de dreptu privatu a partilor singuratece indata la inceputulu lor.

Intre motivele ministrului de justitia, cu cari a subscernutu dietei proiectulu de lege despre notariatulu publicu, se cuprindu urmatórele:

„Notariulu publicu e o persóna investita prin statu cu autenticitate publica, a caruia chie-mare e: cá despre afaceri si despre fapte, cu cari sunt impreunate urmari de dreptu, sè compuna documinte **cu putere publica si autentica,**“
— mai departe:

„Diliginti'a, punctualitatea si conscientiositatea sunt acele insusiri, cari le pune legea si juramentulu de datorinti'a notariului publicu. Nepartialitatea este fundamentulu increderei in institutiunea notariatului si in legatura cu acésta indatorirea notariului publicu, ca la compunerea documinteloru sè nu fie numai unu factoru mechanicu, ci sè spriginésca partile cu sfatulu seu iuridicu ca iuris consultu.“

Prin urmare: notariulu publicu reg. peste totu se póte priví de consultatoriulu, svatuitoriulu si scriitoriulu poporului in tóte afacerile sale de dreptu. Notariulu reg. deci are dreptu si datorintia a compune, a serie tóte documintele poporului cu putere autentica si nerestur-

navera, pentru o taxa neinsemnata, indata ce densulu la acésta este provocatu prin cineva.

En sè vedemu acuma, ce insusire si ce potere are unu atare documentu!

1) Documintele facute de notariulu publicu reg. au potere de documentu publicu si autenticu.

Din acésta urméza de sine, ma spune ap-riatu si legea notariala, cà autenticitatea si validitatea, precum si cuprinsulu unui documentu notarialu, daca acest'a este prevediutu cu tóte recerintiele prescise in lege, nu se póte trage la indoéla nici innaintea judecatoriei, nici afara de judecatoria, prin urmare: celu ce are unu documentu publicu in mana, — este scutitu de ori-ce processu, in ceea ce privesce subscrierea, obligatiunea si cuprinsulu acelu documentu.

Ins'a-si acésta impregiurare este unu folosu fórté mare pentru cei ce vendu, cumpera, schimba ceva, ori se deobléga pentru implinirea cutârui lucru, ori platirea cutarei sume.

2) Notariulu publicu este indatoratu a scí si a cunósce fórté bine tóte legile. tierei.

Inainte de a compune documentulu partilor, este datoriu a se convinge despre adeverat'a dorintia a partilor, mai departe a-i luminá si invetiá despre aceea, ce iérta legile patriei nóstre, si ce nu. Dreptu aceea se presupune nu numai, ci chiaru se si pretinde dela elu, ca documintele sè le compuna in intielesulu legilor, sè incungiure espressiunile dubie, precum si cuvintele, cari aru poté avé dóua intielesuri si din cari s'aru poté nasce atare neintielegere ori procesu. Aceste se pretindu de la notariulu publicu prin lege,

deórece elu este responsabilu cu postulul seu si cu cautiunea sa depusa la tribunalu, pentru tóte daunele, cari s'aru nasce partiloru din smint'a séu neingrijirea lui. Notariulu publicu reg. ne fungendu ca advocatu, nu representéza numai un'a séu alt'a parte, ci standu peste interesele partilor, representéza vointi'a imprumutata, si interesele ambelor parti, elu explica si talmacesce legile pentru ambele parti.

3) Notariulu publ. totdeuna si neintreruptu sta spre dispusetiunea publicului. Dreptu aceea, partile nu sunt silite pentru ori-ce lucru neinsemnatu d. e. pentru legalizarea subscrierei, autenticarea copiei, pentru abdicere de arenda, pentru admonitiune ect. a merge la judecatorie si a asceptá acolo cu dilele si cu septemanile intregi, pana candu i se implinesce dorinti'a, precum asceptau pana acuma la organele publice, cari, firesce din caus'a cà erau prea multu ocupate cu alte lucruri mai ponderóse, erau impedeate de a implini asemenea lucrari secundarie; ci vor merge dela 1-a Augustu incolo la notariulu publicu, care numai decátu le va seversí acele lucruri.

4) Notariulu publ. este datoriu a tiené in secretu tóte afacerile partiloru. La acést'a 'lu deobléga legea si juramentulu seu. Si deórece la facerea documintelor, daca notariulu publ. cunósce partile in persóna, nu se recere nici unu martore: urméza de sine, cà secretulu despre afacerile partilor, despre regularea cauzelor sale juridice, este garantatu din destulu.

5) Documentulu originalu, ce s'a facutu prin notariu si s'a scrisu

prin părți, se păstrează în locu siguru: în archiv'a notariului publ. Pârțile capeta dela elu editiune autentica, carea dupa lege totu aceea potere o are, ca documentulu originalu. Si daca partea 'si perde editiunea autentica: pôte capetá dela notariu unu duplicatu. In acestu casu inse editiunea perduta trebuie amortisata prin judecatorie. Din acésta urméza, cà documintele pârtilor nu se potu falsificá, deórece originalulu se păstrează în archiv'a notariului publicu.

6) Documintele notariale se potu esecutá judecatorésce fara nici unu procesu. Acésta este cea mai favorabila si cea mai salutaria dispositiune in legea notariala. Va se dica: celu ce are unu astfelu de documentu notarialu in mana, in care se cuprinde atare contractu de arenda, de liferare, de vindere si cumperare, de intreprindere ori obligatiune etc. — indata ce in acelu documentu se spune apriatu obiectulu oblegamentului si terminulu implinirei: nu mai este silitu a incepe si a maná processu innaintea judecatoriei in contra datorasiului, nu mai este silitu a cheltuí o multime de bani pentru timbrulu processului, si pentru lucrulu avocatului, nici nu trebuie se ascepte cu lunile si cu anii intregi pana candu se finescu tóte pertractarile, se aduce sentintia, se apeléza si de dóua-ori etc. ci este indreptatitu, pe bas'a unui documentu notarialu, a cere indata, la terminu, esecutiune judecatorésca. Esecutiunea are sè se si efeptuéscá fara amenable, si daca esecutul ar face esceptiuni in contra esecutiunei: acésta nu impedeca nici efeptuirea esecutiunei, nici transferarea obiecte-

lor miscătoare la altu locu, ci impedece pe unu scurtu timpu numai licitarea averei esecutate. Din puterea esecutabila a documintelor notariale urméza de sine, cà la imprumuturi de bani este cu multu mai bine si mai practicū a face obligatiune la notariulu publicu, decâtu a subscrie atare cambiu (politia, wechsel, váltó), deórece politi'a la terminulu platirei trebue mai nainte a se protestá, a se improcessuá la tribunalu, a se pertractá, si numai atuncea se póte face esecutiunea adeverata, daca dupa tóte aceste forme si afaceri processuale creditorulu are sentintia valida in mana; pe candu la oblegatiunea facuta prin notariu se ordina si se efeptuesce esecutiunea fàra nici o actiune, pertractare, ascultare de martori, mandatu de platire, ori sentintia, apellata; prin urmare nu se recere nici timbru, nici alte spese processuale.

7) Notariulu publicu in prim'a linea este responsabilu pentru timbrulu, ce trebue pusu pe documintele si eshibitele facute prin elu. Acésta dispusetiune a legeri este de mare folosu pentru poporu, càci esperinti'a de tóte dilele ne-a aratat din destulu, càtu de multi au suferitu pana acuma pedepse grele de tace indoite si intreite, cari ne fiindu versati in legile timbreloru si a tacselorū, au aplicatu timbre necorespondietóre actului facutu, séu cà au facutu tardiu aretarea actelorū, dupa cari se arunca tacs'a erariala la oficiulu de contributiune. -- Partile dara, caror'a notariulu publ. va face documinte, nu voru fi espuse la astfelu de urmàri grele.

8) Este o mare bunetate pentru poporu si impregiurarea, cà tacsele notariului publicu pentru lucrulu seu sunt ficsate, si

hotarite. Aceste tacse sunt foarte mici si neinsemnate, precum acést'a se va vedé mai la vale din exemplele ce se enumera. Din acésta urméza, cà cu notariulu publicu nu se póte face nici o tocméla ori pogodire in privinti'a pretiului pentru lucrulu seu. Totu insulu scie innainte, ce, si càtu are sè platésca notariulu publ. si asiá nu póte avé temere, cà va fi tacsatu cu o suma mai mare decàtu ce compete dupa lege.

II.

Despre documintele, ce negresitu sunt a se face prin notariulu publicu.

Nu e silitu nimenea a-si face documintele sale la notariulu publ. Legea notariala a lasatu si mai departe in voi'a partilor de a-si face documintele sale si la avocatulu, preotulu, ori invetiatorulu, 'dar' firesce astfelu de documinte nici din departe nu potu avé aceea putere, ce are documentulu notarialu, precum aretaramu in cele insirate pana acuma. Cu tóte aceste legea enumera cateva casuri, unde documentulu in totu casulu, si negresitu trebuie sè se faca prin notariulu publ. càci la din contra documentulu n'are nici o putere, nici o valóre, adeca: unu astfelu de documentu, fie facutu in scrisu séu cu gur'a, se privesce de atare, ca si candu nici nu s'ar fi facutu.

Casurile, in cari negresitu trebuie sè se faca documentu notarialu, sunt urmatórele :

a) contractele de casatoriá, cari se facu intre mire si mirésa, barbatu si sociá, ori intre

parintii acestor'a in privinti'a zestrei, mai departe : despre vindere si cumperare, despre donare (cinstire), despre schimbare, si despre imprumuturi, ce se facu intre persónele acum numite.

b) recunoscinti'a si atestarea despre primirea zestrei, precum sunt : — recunoscintia despre sum'a banilor, ce i-a primitu barbatulu dela soci'a sa, ori dela parinti ei ca zestre ; inventariulu facutu despre obiectele zestrei etc.

c) documintele orbilor, mutilor, surdilor, (daca acestia nu sciu scrie), precum si a surdomutilor.

Tóte aceste afaceri, dela 1-a August 1875. incolo numai atuncea au putere de documentu si valóre, daca s'au facutu prin notariulu publicu.

Nu suferé indoiéla, cá legea notariala, candu documintele de sub a) si b) le-a dechiaratu de competinti'a eschisiva a notariului publicu, a voitu sè faca posibilu, de a se incungiurá insielatiunile cele multe, ce se faceau pana acuma cu contractele de casatoria, cu recunoscintiele despre primirea zestrei, cu transcrierea averei barbatului pe numele sociei etc. Se scie, cá daca partile casatorite voiau sè insiele pre creditorii barbatului : acésta o poteau face pana acuma fórte usioru si fara de a poté fi pedepsiti, cáci faceau intre sine contracte de casatorie, recunoscintie false despre primirea zestrei, si puneau la documentu unu datu de mai nainte adeca : se antidatau. Asemenea documinte apoi se intabulau in cartea funduala séu se incepeá procesu si se efeptuá esecutiune falsa in contra barbatului, si prin acestu abusu firesce creditorii cei adevérati erau eludati si insielati, cáci pentru esecutarea pretensiunei loru nu mai erá nici o avere.

Asemene insielatiuni si eludări dela 1-a Augustu incolo nu se mai potu intemplá, si nici pârtile casatorite nu mai potu fi suspicionate, câ au facutu documentu falsu si neadeveratu intre sine, prin care aru vrea sè insiele pre creditori, pentryca asemenea documinte dela 1-a Augustu incolo numai atuncea au potere, daca sunt facute prin notariulu publ.

Negresitu este bine si consultu, ca neamurile deaprópe, precum tat'a si feciorii, fratii si sororile, cumnatii etc. sè-si faca tóte documintele loru deadreptulu si numai la notariulu publicu, câci prin acést'a nu numai câ au in mana unu documentu, ce nu se póte atacá, ci totodata scapa de suspicionările cele multe, si nu li se mai póte dice, câ au facutu contractu falsu, neadeveratu, ma scapa si de o multime de processe, ce li s'ar póte face din partea altoruj neamuri, ori din partea creditorilor.

Totu din aceste motive ar fi bine, si de doritu, ca tóte documintele private, ce s'au facutu pana acuma intre persónele pomenite, — sè se prefaca in documentu notarialu; ceea ce in §. 81. a legii notariale este iertatu.

III.

Despre agendele si competinti'a notariului publicu in specie:

Insemnâmu ací indata, câ Notariulu publ. este indreptatitu a face documinte autentice notariale nu numai in cancelari'a sa, unde-si are resiedinti'a, ci ori unde in cerculu seu notarialu. Póte face documinte notariale nu numai pentru poporulu din cerculu seu, ci si pentru locuitorii din alte cercuri si din alte comitate, daca ei

singuri vinu la notariulu publ. ; nu se iérta inse ca notariulu publ. sè faca atare documentu afara din cerculu seu. La notariulu publ. potu veni pârtile din ori-care comitatu, daru elu nu pôte iesi din teritoriulu tribunalului, de care se tiene locul cancelariei lui spre a face documinte notariale.

Chiamarea notariului publicu este :

1.

a face documentu publicu notarialu despre tôte afacerile poporului, prin cari se reguléza dreptulu privatu alu seu :

Si adeca :

a) contracte despre predarea si investirea, precum si despre impartirea averei, contracte de arendare, de rente, séu de venit, contracte de asociare (tovarasia), de liferare, donatiune si peste totu : ori-ce contractu ce se face intre dóua séu mai multe persóne, precum si testamentele, adeca : dispunerea de averea pentru casulu mortii.

Pentru astfelu de documinte notariulu publicu are sè capete urmatóarele tacse ficsate dupa pretiulu obiectului, adeca :

pana la	200 fl.	=1 fl.
" "	500 fl.	=2 fl.
" "	1000 fl.	=3 fl.
" "	2000 fl.	=4 fl.
" "	5000 fl.	=5 fl.

ér peste 5000 fl. dela fiecare 1000 fl. câte 50 cr.

Afara de acésta tacsă mai are sè capete notariulu publ. pentru descrierea, depurisarea

documentului câte 10 cr. dela fiecare pagina carea are 25. sire scrise; ér' daca pe o pagina s'a scrisu mai multu decâtu 25. sire, séu daca documentulu este provedintu cu rubrice, séu cu cifre (numeri) multe: i se platesce câte 20 cr. dela fiecare pagina.

b) Obligatiuni si alte dechiaratiuni de obligamentu, cessiuni, impacatiune despre atare suma de bani, dechiaratiune de zalogire, (pemnorare) de chizesie si de asigurare; documinte fundationale, dechiaratiuni de assignare, cu unu cuventu: ori ce dechiaratiune unilaterală.

Pentru aceste documinte tacsele sunt urmatórele.

pana la 300 fl.=1 fl.

" " 800 fl.=2 fl.

" " 2000 fl.=3 fl.

" " 5000 fl.=4 fl.

ér peste sum'a acesta dela fiecare 1000 fl. câte 25 cr.

Tacs'a pentru descriere ca mai susu, dela fiecare pagina 10 cr. respective 20 cr.

c) Plenipotentie, ce se dau avocatilor, séu altoru persóne, mai departe atestate simple, ori dechiaratiuni de acele, prin cari se dà dreptu de intabulare séu estabulare din cartea funduala, séu daca acele cuprindu in sine dreptu de prioritate, ori abdicere de dreptu.

Tacs'a acestor'a e: 1 fl. si pentru descriere: ca mai susu.

De competinti'a notariului publicu se tiene mai departe:

2.

Documintele private a le provedé cu poterea unui documentu publicu, si autenticu.

Legea adeca iérta apriatu, cà daca cineva pastreza acasa la sine atare documentu privatu de mai multi ani, séu daca acuma i se face atare documentu privatu prin cutare advocatu, preotu, ori invetiatoriu, — acestui documentu sè-i pòta imprumutá potere autentica, intocmai precum au documintele publice. Documintele private deci, ce s'au facutu pana acuma, se potu preface in documentu notarialu, si au totu acea potere in tóta privintia, ca si documintele notariale.

Intre asemenea impregiuràri nu se pòte din destulu recomandá poporului romanu, ca documintele lor private sè le prefaca fàra amenare in documentu publicu notarialu, càci prin acésta documentulu lor nu se va poté atacá cu processu nici pentru subscriere, nici pentru cuprinsulu legalu alu documentului, ma ce e mai multu fàra nici unu processu pòte capetá dreptulu de esecutiune dela judecatoria, indata ce a sositu terminulu plătirei, ori a implinirei cutàrui lucru.

In astfelu de casuri notariulu publicu capeta numai jumetate din tacele mai susu insemnate.

Notariulu publ. mai departe are dreptu:

3.

a face testamentu si codicille, aceste precum si cele ce sunt gata facute, a le pastrá, a le primí, si a le autentica.

Binefacerile impreunate cu unu testamentu, ce s'a facutu prin notariulu publicu, sunt urmatórele:

a) in intielesulu legilor nóstre pana acuma se recereá la fiecare testamentu infatiasierea alor 5. martori, dela 1-a Augustu incolo inse sunt destui 2. martori, daca testamentulu se face prin notariulu publicu ;

b) daca cineva voiesce, ca sè remana in secretu dispusetiunile sale din testamentu, si nu voesce a intrebuintiá nici chiaru la subscrierea testamentului seu vre unu martore: acésta o póte face fórté usioru prin aceea, cà pentru subscrierea testamentului seu va chiamá la sine doi notari publci ;

c) in testamentele facute de notariulu publicu nu se potu face dispusetiuni nelegiuite, pentruca notariulu publicu este indatoratu a esplicá legea, a invetiá si a luminá partile despre aceea, ce iérta si ce nu iérta legile patriei; din ce urméza cà cu testamentele notariale nu se potu face abusuri, nu se potu incepe processe pentru nimicirea ori delaturarea testamentului, nici pentru estradarea partei legitime. Abiá erá testamentu pana acuma, care sè nu fie fostu atacatu cu processu din partea moscenitorilor ;

d) deórece tóte documintele notariale se pastréza prin notariulu publicu in locu siguru si sub inchisóre: testamentele nu se potu nici perde, nici furá, cu atátu mai putienu se potu falsificá ;

e) notariulu publ. indata ce i-se face cunoscuta mórtea testatoriului, este datoriu a predá judecatoriei testamentulu spre publicare, ér dupa publicare a-lu pastrá si mai departe in archiv'a sa si partilor interessate a estradá cate o copia autentica.

Tacs'a notariului publ. pentru facerea testamentelor este totu aceea ca si pentru alte documinte; daca inse pretiulu obiectelor testate nu se pôte scí dupa cifra: atuncea capeta pentru prim'a óra de lucru =4 fl si pentru fiecarea jumetate de óra inceputa =2 fl.

Pentru autenticarea testamentelor aduse gat'a la notariu, se platescu =4 fl.

4.

Estradarea a testatelor, si adeca:

a) legalisarea copiilor.

Tacs'a: daca copi'a face celu multu dóua pagine si o pagina 25. sire =30 cr. si pentru fiecarea pagina urmatóre cate 10 cr.

b) Autenticarea estrasselor din cartile (protocolele) commerciale si de affaceri.

Tacs'a: pentru 2 pagine =50 cr. pentru fiecarea pagina urmatóre =15 cr.

c) efeptuirea traducerilor dintr'o limba în alta.

Tacs'a: pentru 2 pagine =2 fl. pentru fiecarea urmatóre =1 fl.

d) Autenticarea traducerilor aduse gat'a la notariulu publ.

Tacs'a: pentru 2 pagine =1 fl. pentru fiecarea ce urméza =50 cr.

e) Legalisarea subscrierilor de nume.

Tacs'a: pentru un'a subscriere =50 cr. pentru mai multe subscrieri la unu documentu se platesce dupa fiecarea subscriere urmatóre numai 25 cr.

Pentru protocolulu de autenticare deosebitu 25 cr.

f) Atestarea despre presentarea cutâruí documentu.

Tacs'a: =1 fl.

h) Autenticarea deciselor din adunarea generala a societatiilor de actiuni ori a comitetelor si a directiunii.

Tacs'a: 5 fl. afara de tacs'a socotita dupa timpul si pentru descriere.

i) Atestarea licitatiunilor si ofertelor intemplate, precum si a altor fapte.

Sub alte fapte se intielegu astfelu de fapte séu afaceri, cari in viétia si in comerciul de multe-ori se ivescu intre ómeni, a càror intemplantare séu neintemplantare au urmàri de dreptu pentru una sau alta parte; de exemplu: daca s'a legatuitu cineva a liferá vre unu negociu, cà óre liferatu-l'a séu ba; déca a ordonatu cineva negociu, cà óre ajunsu-a acelu negociu pe timpul defiptu séu ba, — déca o avere esarendata este de predatu arendatoriului séu proprietariului, — cà óre obiectulu acelu de arenda afla-se in acea stare, ca sè se póta predá in intielesulu conditiunilor; déca cineva spre incheierea unei afaceri are a se presentá, — cà óre la timpul prefiptu infatiasiatu-s'a séu ba; — la predarea faptica a unui lucru, dovedirea indeplinirei predarei si preluarei faptice; etc.

Tacs'a: 1 fl. afara de tacs'a socotita pentru perderea timpului si pentru descriere:

k) Atestate despre incunoscintiári, precum: admonitiuni, abdicari de arenda; de capitale si altele, -- proteste, etc.

Tacs'a: 3 fl.

l) Atestatu despre cuprinsulu si despre espedarea atârui comunicatu.

Tacs'a: 1 fl. deosebitu se socotesc tacs'a pentru descriere.

m) Protestarea politielor (cambielor, Wechsel.)

Tacs'a: 2 fl. 10. cr. pentru comunicarea protestului pe posta: 50 cr.

5.

Notariulu publicu este chiebatu a pastrá documinte, bani, si lucruri ori hartii de valóre.

Legea notariala prin acésta dispusetiune dâ dreptu partilor de a-si depune la notariulu publ. la unu locu siguru, documintele sale pretiute si folositóre, precum sunt: obligatiunile, politiele, contractele, testamentele, donatiunile, quietantiele, etc. Depunerea documintelor mai vertosu atuncea se intempla, candu cineva caletoresce de a casa pe unu timpu mai lungu, ori si scurtu, precum si atuncea, candu cineva n'are locu destulu de siguru a casa pentru pastrarea loru.

Banii gat'a, hartiele de pretiu si de creditu inca se potu depune pe unu timpu scurtu si provisoriu la notariulu publ. cu acelu scopu, ca aceste sè se predee cutarei persóne, judecatoriei ori altei autoritáti publice.

Fórte adese-ori se intempla in viétia, cà cineva pe bas'a contractului de arenda etc. este imbiatu d'a primí o suma anumita de bani, ori hartie de pretiu, celu imbiatu inse din un'a séu alta cauza nu vrea se primésca banii. In casulu acest'a pana acuma respectivulu erá silitu pe o cale lunga si impreunata cu multe spese a depune banii la judecatoria, si i constá multu timpu si neplacere pana candu apoi 'si poteá scóte banii dela judecatoria.

Acésta dela 1. Augustu incolo incéta, càci celu ce vrea se depuna bani gat'a pentru cineva,

se duce la notariulu publ. care apoi imbia pre respectivulu cu banii, si daca nu-i primesce, i depune elu insusi la judecatorie, cu unu cuventu : notariulu publicu seversiesce tóte afacerile ulterioare in numele depunetoriului.

Tacs'a: pentru pastrarea documintelor 1 fl. 50 cr., daca documentulu trece peste 20 cóle 2 fl. 50 cr. si in urma: pentru pastrarea mai multor documinte, dela fiecare documentu urmatoriu 25 cr. Pentru pastrarea si estradarea banilor gat'a séu a hartiilor de pretiu = 2 fl. pentru depunerea acestor'a la judecatoria = 1 fl. ér' daca sum'a trece peste 1000 fl. se póte socoti tacs'a dupa timpulu perdutu.

6.

Inventarea si pertractarea lasamentelor asemenea se tiene de competinti'a notariului publicu. In aceste cause inse elu functiunéza ca esmisulu si incrediutulu judecatoriei pretotindenea, unde sunt interessati minoreni; ér' la lasamenturi de acele, unde toti moscenitorii sunt maioreni, va se dica: in casuri de acele, unde judecatori'a n'are dreptu a se mestecá in trebile moscenitorilor, — notariulu publicu la recercarea moscenitorilor inventéza si pertractéza lasamentulu, ma face intre moscenitori si impartirea averei in calitate de notariu publicu.

Din viéti'a practica s'a potutu convinge totu insulu, cà ce neplaceri, si câte processe se nascu mai la fiecare lasamentu intre moscenitorii testamentali si legali, intre acestia si intre legatari; a potutu vedé totu insulu: ce multu timpu tiene si câte spese recere unu lasamentu pana la impartirea factica si transcrierea finala in cârtile funduale, ma adeseori au fostu ingreuiati mos-

cenitorii si din partea erariului cu taxe foarte mari si necompetente numai pentru aceea: căci nu se sciau adeveratii moscenitori, nu se sciau datoriile, nici lasamentul curatu.

Tóte aceste greutate si neplaceri in mare parte vor incetá prin intrevenirea notariului publicu, de órece — fiindu elu responsabilu pentru observarea esacta a legeri de timbru si de taxe erariale, — moscenitori nu voru fi ingreunati cu pedepse de timbru si de taxe etc. — Pentru aceea nuse póte din destulu recomandá poporul romanu, ca pentru incungiurarea multoru neplaceri si pentru efectuarea câtu mai grabnica a impartirei lasamentului, — in totu casulu, si daca nu se afla minoreni intre moscenitori, se se întórca câtra notariulu publ. si se-i cêra intrevenirea.

Tacs'a: la inventarea lasamentului pentru $\frac{1}{2}$ de di=3 fl. pentru o diua întêga = 5 fl. Tacs'a pentru pertractare, unde sunt minoreni, o stabileste judecatori'a cu privire la marimea pertractarii si la timpul intrebuintiatu. Unde sunt numai maioreni: tacs'a se hotaresce in contielegere imprumutata a partilor ori prin judecatoria.

Notariulu publ. este indreptatitu :

2.

A inventá masele concursuale si a efectuí licitatiuni.

Aceste le seversiesce notariulu publicu din incredintiarea si ca esmissulu judecatoriei. Licitatiunile, ce nu se ordinéza prin judecatorie in cause processuale, ci se intempla numai din buna voia a pâtilor, adeca din mana libera, — asemenea le efeptuesce notariulu publicu.

In urma notariulu publicu este indreptatitu :

8.

A face orice suplica (rogare) la autoritatile publice, precum si la judecatorie afara de cauzele procesuale. De óre ce notariulu publ. este indatoratu si in privintia supliceloru a observá legile si ordinatiunele, trebue sè le provéda acele cu subscrierea numelui seu (signatura); deci si din acestu punctu de vedere potu avé pârtile garantia deplina in compunerea corespundietóre a supliceloru prin notariulu publicu.

Astfelu de suplice sunt d. e.

a) La judecatoria: pentru transcrierea averi immobile, pentru intabularea datorielor, pentru recunóscerea dreptului de prioritate, si abdicere de acel'a, precum si pentru ori ce cauza dela cartea funduala, afara de processu. Mai departe: pentru improtocollarea firmelor negociatoresci, autenticarea cârtiloru comerciantilor; pentru primirea si darea indereptu a depositelor; pentru amortisarea documinteloru perdute séu nemicite; pentru pretiuiri si licitatiuni benevole (din mana libera) etc.

b) In tóte cauzele, ce potu vení innainte la officiulu orfanalu si tutorialu, precum sunt; assignarea averi manipulate prin officiulu orfanalu; mediulocirea impacatiunilor, vinderilor, intarirea intreprinderilor, recunóscerea de maiorenu, revisiunea si censurarea socotilor tutorilor etc.

c) La ministeriu si la officiele administrative: in cause comerciale si industriale este indreptatitu a mediulocí concessiuni, si indreptatiri de natura comerciala si industriala, in cause militare: licentia de casatoria, de concediu (Urlaub); si in ori-ce cauza privata administrativa la Comitatu si la ministeriu.

d) La oficiulu de dare, la directiunea financiála a face suplice, reclamatiuni, apellatiuni in ori ce cauza, ce se tiene de competinti'a organelor financiale.

e) In tóte cauzele civile si militare ale privatilor.

Tacsele acestoru suplice, de órece aceste sunt de multe feliuri, si diferéza fórté multu un'a de alta, atátu in privinti'a insemnetàtii causei, câtu si in privinti'a estensiunei lor, nu sunt stabilite, ci s'au lasatu invoirei imprumutate a pârtilor si a notariului publ. negresitu inse notarii publ. chiaru si in interessulu lor propriu, daca nu mai mica, dar' de siguru nu vor pretinde mai mare suma pentru asemenea lucruri, decâtu advocatii.

Peste totu: notariulu publicu stà necontentitu in serviciulu publicului intregu in tóte afacerile si pretotindenea unde se tractéza despre atare dreptu, indreptatire ori atestare, si deórece notarii publici, ca niste organe autentice si de specialitate, cunoscú si pricepu tóte legile tierei, si tacsele lor in cele mai multe casuri sunt stabilite: nu este temere, cà ei vor abusá de increderea poporului, ori cà vor luá tacse indoite, intreite dela pàrti, si acést'a cu atátu mai vertosu nu, càci notariulu publicu de o parte este legatu cu juramentulu seu de a serví cu onóre publicului, a nu abusá de incredere, si de legile tierei, ér' de alta parte a depusu la tribunalu o cautiune anumita de 2000 fl. si 4000 fl. in bani gat'a ori intabulatiune hipotecaria cu acelu scopu, ca din acésta suma sè se póta despagubí totu insulu, carui'a notariulu prin negrigirea sa, ori din vointia rea, a facutu ceva paguba.

Afara de acésta notariulu publ. spre mai

mare garantia a publicului, este supusu unei pedepse foarte aspre in orice casu de negligintia, pagubire ori vointia rea, prin urmare abia se poate trage la indoela, ca notariulu publicu va grigi se-si implinesca detorintiele sale cu cea mai mare acuratetia, punctualitate, si cu scumpe-tate, ma este afara de tota indoel'a, ca prin laboriositatea, si onorabilitatea sa elu insu-si se va silii a castigati simpatiele si increderea publicului celui mare.

Aceste le-am aflatu de lipsa a le aduce la cunoscinti'a poporului romanu spre acelu scopu, ca facandu-se cunoscutu cu principiile si cu intentiunile legii notariale, — dela 1-a Augustu 1875. incolo in toate afacerile sale se se pota si folosi de bunetatea acestei legi.

